

El sinònim més usual a Mallorca és el que fou immortalitzat en el gran sonet d'Alcover: «Miràvem el crepuscle d'encesa vermellor; / mes un secret desfici tos ulls enterbolia / cercant --- per exhalar-s'hi la fonda vibració; / i rodolant llavors, del bosc a l'horitzó, / baixà de l'ermitatge el *toc d'avemaria*; / sa veu trobà natura, i el cor sa melodia / --- / jamai d'un vas més tendre la plenitud de vida / --- / jamai fores tan bella, oh dona beneïda! / Jamai en el món nostre ni el món dellà d'allà, / mon llavi que eixugava ta galta esblanqueïda, / un glop de més divina dolçura fruitrà!» (*Avemaria*).

Pedra de toc i toca d'or [1417]: en els textos d'instrucció de la Seca de Val.: «DE LA FORMA COM SE FAN TOQUES D'OR. --- Fa hom una *toqua* ço és una bergueta d'or de 14 quirats --- e fon-ho hom --- e d'aquella massa fa hom altra *toqua*, ço és altra vergueta --- altra *toqua* --- fa-n hom *toques* de 21 quirats ---; e quant hom vol provar qualssevol or --- ha hom una pedra negra, la qual és apelada en latí *lapis paralogicus*, e en vulgar --- *pedra de tocb* --- e frega-la hom ab nou --- e pren hom l'or que vol hom provar e frega-l hom en la dita pedra --- fins que lo dit or lexa sa color més empremtada ---; e aprés frega hom de les dites *toques* en aquella pedra mateixa, e regonex hom ab qual de les *toques* se --- ressembla ---» (BDC XXIV, 118); de nou tres cops *pedra de toc* en l'inv. de 1459 (p. 120, veg. *MELSA*). «*Toc de or*: cotícula, index», Busa-N.

Mall. *toc*. 'Cop': «Quan los abocava sa llet calenta, los va cremar a tots, i, a *tocs* de cuiera, los va fer fugir»: «Que dus sa butza ben neta?— Sí —digué ell— però s'esquena ben bruta de *tocs*. —Ja en deus haver feta qualcuna! —A mi les m'han fetes!— llavò se'n va haver d'anar a jeure, perque ja no s'agontava de *tocs*», Arx. Ll. Salvador (249, 208). Diverses locucions adv.: mall. *caure de toc* 'fer gràcia' (BDLC x, 70). *Toca a toc* 'arriant-se a tocar': «els bèns, esporuguts, tremolant per l'escandall que hi hauria, s'acorralaven en un racó, *toc a toc* els uns dels altres, no gosant tan sols respirar, de por que 'ls llops no se'ls mengessin ---», Coromines (*Presons Im.*, 72). Cf. bearn. *a toc de 'a tocar de'*: «*a toq deu hoelh de la Font*», «auprès, et a *toq, de Laos*» aa. 1457 i 1449, *Cart. d'Ossau* (pp. 280, 247).

Toquet. Pescar a toquet, Maresme: hi van amb un llagut no gaire enfora, amb cucs de gleva i sonsos, i un volantí, i quan el peix *toca*, estiren i --- (StPolM., 1984). *Tocorró*, Elx, «golpe, coscorrón» (DAg.).

Toca 'cop d'assot de punició': «Fo confés dit furt: e En Pere de Palau, absolvé-l per 60 sous que n'ach, sens *toca* que no sofrí» Camarasa, 1295 (CaCandi, *MiscHistCat.* II, 175). *Toca* de metalls, veg. supra a *toc*. *Una toca de lletres* 'busca, assenyalador', cast. *puntero* [DTo., Belv.]; *toca* o *tocador* per a senyalar, Busa-N. Partint de l'imperatiu del verb: *Toca!* interj. men. «hala!, vaja!», Ferrer Ginart (*Rond.*, 227). *Jugar a toca-i-vina* (*tókaibína*), crec una mena de joc d'arriscats o d'acuit, cap a And. (Arcavell, 1936).

Tocable [Lab.]; *intocable. Tocadis* PnaVic (DAg.);

intocadis. Tocació. Tocada (de música=l'italianisme *tocata*, Belv.), Lab.; *una tocada de senglans*, un manat, molts senglars, MrnVayreda (*Sang Nova* III, § 5, 190), potser a base de *toc* 'cop', els que es presenten de *cop*, cast. un *golpazo*, fr. *beau-coup*; =prov. *toucado*: «En Crau tres ome caminavon, / tres pourcatié, que s'entournavon / de St-Chamas lou riche, ounte ero lou marcat: / veniè de vendre sa *toucado* / e tout en fasent la charrado / ---», *Mireio* (trad. 'venaient de vendre leur troupeau') VI, 2d.

Tocatina. Tocador: «*toquador* de flota ['flauta']: phiffer», *Vocabulari Català-Aleman*, 1502, § 1600. Busa-Nebrixa 1507: «*tocador* o traçiner de àsens; *tocador(a)* de cordes; de mortuori; de pandero» (etc.); i OPou: «atambor ---; lo qui-l sona ---; los *tocadors*: radius, -dii; pífaró ---» (*TbPu.*, 174); i 'toca' (V. supra). *Tocadura* [Lab. 1840] 'nafra (del bestiar cavallí etc.)' maestr.: al Boixar amb pegats de marxívol (manxiula) en curen les *tocadures* (1961). *Tocament*: *tocament sutze* 'grapeig d'una altra persona', Eiximenis (*Dones*, 472.11f.), cf. *tocar* (51), supra; *tocament vil* 'masturbació' id., ib., 478.4f.; Busa-N.; *tocament de senys* (de campanes), 1417, DAg.

Tocant part. act. i adj.: «*tocant* o pertanyent: pertinens», Busa-N.; «les coses *tocants* les dites --- rahons a ---», *Cròn.* Cerimoniós; 'insinuant, incitant': «Com --- per la malícia dels vivents --- se ligue lo tractat de Venus --- en lo qual --- se mostren paraules suggestives, *tocants*, provocatives, sguarts desonestes ---», Ant. Canals (*Arra, NCl.* XLIX, 121.25); prep.: «Vostra letra havem reebuda *toquant* io feyt d'En Galvany ---» a. 1388. «Vostra letra havem reebuda *toquant* lo offic de la V. Maria ---» 1369; una letra que havets tramesa al dit fra Pere Selva *tocant* lo fet d'un prevere appellat P. A. ---» 1395 (Rubió Ll., *Docs. Cult. C. M.-E.*, n.º 393, 397, 423); «per sguart del segon cap, *tochant* temor de la pena de infern ---», Eiximenis (*D. Comp.*, CoDoACA XIII, 316); millor que «en lo *tocant* a ---», Lacav.; avui s'ha generalitzat la construcció *tocant* a ---.

Aquesta construcció és també molt viva en el significat 'molt a la vora de': «és *tocant* a Barcelona» (cf. «*tocar*: ser molt a prop», Belv.), així (o bé *a tocar de*) cat. central, mall. etc., mentre que en el Ross. diuen *tocant de*: «el Roc del Nord és *tocant* de St. Esteve» Clarà Cf., «*tocant* del poble ja entra la garriga», «uns prats *tocant* del Mas de Romeu» StEsteve Monestir (1960). Substantivat: «lo *tocants* 'el voltant, els encontorns' tort, (Vergés Paulí, *Espurnes* v, 45, veg. a FARIGOLA).

Tocat adjectiu: 'una mica boig' (supra); *tocat i posat* [Belvitges]; *anar tot t. i p.* «ir muy cuidadosamente vestido; fig. ser muy escrupuloso y mirado ---», DAg., ja probablement referint-se a aquesta locució: «*tocat*: cautus, prudens ---», DTo. 1647. *Toquejar* [Escrig, 1851]: aquest i l'intensiu *toquetejar* [id.]. I són els mots d'ús general, no sols val. («he vist malintencionats que sempre se's esvaren es mans, *toquejant* com es barbés», *Canyissas*, 16); i certament irrepotables, que els balears reemplaçen per un *toquere(t)*-